

23.4.2025

Asia: VNS 1/2025 vp Valtioneuvoston selonteko teollisuuspolitiikasta

Luovat ry:n lausunto valtioneuvoston selonteosta teollisuuspolitiikasta

Luovan työn tekijät ja yrittäjät - Luovat ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta teollisuuspolitiikasta. Luovat ry edustaa laajasti suomalaisia luovia, kooten 14 jäsenjärjestönsä kautta yhteen suomalaiset luovien alojen yritykset ja sen kymmenet tuhannet ammattilaiset.

Pääviestimme teollisuuspolitiikasta tehtyyn selontekoon ovat nämä

- Selonteossa ei ole juurikaan huomioitu luovia aloja, vaikka luovien alojen kasvupotentiaali ja edistäminen on mainittu poikkeuksellisen selkeästi hallitusohjelmassa
- Koska luovat alat ovat kansainvälisten tutkimusten mukaan (mm. OECD:n raportti) nopeimmin kasvava toimiala, ne tulee hallitusohjelman mukaisesti huomioida suomalaisessa teollisuuspolitiikassa.
- Muiden pohjoismaiden tavoin Suomen luovilla aloilla on kaikki edellytykset menestyä kansainvälisillä markkinoilla, mutta se edellyttää sitä, että Suomen vienti- ja edistämistukijärjestelmiä kehitetään myös luoville aloille soveltuviksi
- Luovien alojen edistäminen tulee nostaa yhdeksi kärkihankkeeksi, jossa luodaan toimivat edistämisen- ja rahoitusmekanismit, turvataan vahvat tekijänoikeudet myös AI-ympäristössä ja tukitaan kasvumahdollisuuksia syövät piratismi-porsaanreiät

1 Suomen teollisuuspolitiikassa on perinteisesti sivuutettu luovien alojen kasvun mahdollisuudet

Pääministeri Orpon hallitusohjelma toteaa, että ”luovilla aloilla sekä tapahtuma-alalla on merkittävä työllisyys- ja kasvupotentiaali”. Tämä kasvupotentiaali vahvistetaan muun muassa OECD:n raportissa, jonka mukaan luovat alat ovat nopeimmin kasvavia toimialoja.

Siksi herättää ihmetystä, miksi nämä toimialat on sivuutettu lähes kokonaan teollisuuspoliittisessa selonteossa. Kuvaavaa on, että niitä ei löydy esimerkiksi selonteon graafeissa, vaikka niissä on mukana paljon pienempiä toimialoja.

Koska Suomi tarvitsee kasvua, maailman nopeimmin kasvavien toimialojen sivuuttaminen on vakava puute.

Valitettavasti tämä ei ole uutta. Suomen teollisuuspolitiikan fokus on perinteisesti kohdistunut perinteiseen teollisuuteen. Tämä on perustavaa laatua oleva hidaste suomalaisen työn tuottavuuden kehittämiselle. Koska perinteisen teollisuuden vientituotteiden ostajat ovat usein ulkomaisia yrityksiä, niiden tuotteiden ”kilohinta” on selvästi matalampi kuin kuluttajatuotteiden.

Suomalaisen työn tuottavuuden kehittämisen kannalta olisi tärkeää, että vientiä pystyttäisiin laajentamaan enemmän kuluttajatuotteisiin.

Suomen teollisuuspolitiikan ongelma on tunnustetusti se, että Suomessa painotetaan liikaa perinteisiä tuotteita ja liian vähän aineetonta pääomaa, kuten immateriaalioikeuksia ja kuluttajabrändejä. Etlä

uutisoi vuonna 2024 asiaa koskevan selvityksensä varsin suorasanaisesti: ” Etla: *Suomi on Ruotsiin verrattuna surkimus aineettomiin tuotannontekijöihin investoimisessa ja niiden hyödyntämisessä.*”

Tunnistetut strategisen tason ongelmat eivät korjaannu itsestään, koska yksittäiset yritykset kilpailevat omilla markkinoillaan omien vahvuuksiensa pohjalta.

Petteri Orpon hallituksen ohjelman selkeät ja konkreettiset kirjaukset herättivät toivoa siitä, että Suomen elinkeino- ja teollisuuspolitiikkaa alettaisiin modernisoida. Tässä selonteossa sellaista ei vielä valitettavasti juurikaan näy.

2 Luovien alojen koko Suomessa

Luovat alat ovat sekä maailmalla että Suomessa merkittäviä kasvun, bruttokansantuotteen ja työllisyyden tuottajia.

Tilastokeskuksen (8.5.2024) mukaan luovat alat tuottivat vuonna 2022 3,1 % BKT:stä ja 2,8 % työllisistä. Jopa koronan aikana vuosina 2020 ja 2021 Luovien alojen BKT-osuus säilyi suurempana kuin useilla perinteisillä teollisuuden aloilla, kuten mm. paperiteollisuudella (1,4 %), elintarviketeollisuudella (1,3 %), kemianteollisuudella (2,7 %) ja puutuoteteollisuudella (0,9 %).

Luovien alojen kokonaistalous on kooltaan noin 16,8 miljardia, josta noin 14 miljardia on yksityisen puolen toimintaa. Tilanne vuonna 2022 kuvataan alla näkyvässä kaaviossa, jossa ovat mukana yritysten liikevaihto ja yhteiskunnallisten toimijoiden toimintamenot. Tästä kokonaisuudesta ns. perinteisiä viihde- ja kulttuurialoja on 5,5 miljardia, pelialaa 3,9 miljardia ja media- ja viestintäalaa 5,4 miljardia.

Perinteisistä kulttuuri- ja viihdealoista suurimmat ovat kirjallisuus (1,6 mrd.), musiikki (1,5 mrd.) elokuva ja av-ala (1,3 mrd.), visuaaliset taiteet (0,7 mrd.) ja teatteri- ja näyttämötaide (0,5 mrd.).

TOIMIALAT MILJ. EUROA

Peliala ja viihde-elektroniikka	3900
Lehdistö ja uutistoimistot	3660
Mainos ja viestintätoimistot	1770
Kirjallisuus	1570
Elokuva ja av-ala	1270
Musiikkiala	1470
Arkkitehtuuri ja muotoilu	850
Visuaaliset taiteet	650
Kirjastot ja arkistot	270
Teatteri- ja näyttötaide	500
Huvipuistot, messut yms.	500
Museot ja kulttuuriperintö	220
Muu kunnallinen kulttuuri	150
Yhteensä	16,78 Mrd

* OKM:n alainen koulutus muodostaa tästä noin 1 Mrd

3 Luovien alojen mahdollisuudet

Kuten hallitusohjelmassa todetaan, luovat alat tarjoavat merkittäviä kasvun mahdollisuuksia. OECD:n katsauksessa luovat alat luokitellaan yhdeksi vahvimmista kasvualoista. EU-tasolla kasvu on ollut vuosittain noin 5 % ja luovat alat kattavat noin 7–10 % yritystoiminnasta (mm. The Culture Fix: Creative People, Places and Industries, OECD 2022 sekä European Investment Fund, Market Analysis of the Cultural and Creative Sectors in Europe). Myös Suomessa vuosittaista kasvua oli vuodesta 2021 vuoteen 2022 noin miljardi euroa.

Suomi on rajusti jäljessä verrokkimaita luovan alan potentiaalin hyödyntämisessä ja aineettomiin tuotantotekijöihin investoimisessa. Muissa maissa luovien alojen kasvuun ja kehittämiseen panostetaan erityisillä ohjelmilla.

- Esimerkiksi Britannian teollisuusstrategiassa (Invest 2035: the UK's modern industrial strategy) luovat alat on tunnistettu yhdeksi kahdeksasta keskeisistä tulevaisuuden teollisuudenaloista.
- Ruotsissa kulttuuri ja luovat alat on nostettu uudeksi perusteollisuudeksi hallituksen viime vuonna hyväksytyssä, vuoteen 2033 ulottuvassa tulevaisuusstrategiassa (Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher Skr. 2023/24:111).

Edellä kuvattujen lukujen valossa on selvää, että luovilla aloilla tulisi olla merkittävä rooli myös suomalaisessa teollisuuspolitiikassa. Suomen kaltaisessa korkeasti koulutetussa ja toimivan infrastruktuurin maassa luovilla aloilla pitäisi olla selvistä suurempi rooli kasvun, työllisyyden luojana ja teollisuuspolitiikan osa-alueena.

4 Pienempien yritysten rooli jää selonteossa liian vähälle huomiolle

Vaikka luovat alat ovat toimialana suuri, niiden rakenne on erilainen verrattuna moniin muihin toimijoihin. Kulttuuri- ja viihdealan yritykset ovat usein pieniä, ja niiden toiminta perustuu laajoihin alihankintaketjuihin ja hankekohtaisiin henkilöstöpalkkauksiin.

Yrityskoko on pieni ja toimintamallit verkostomaisia. Myös yksilötasolla yrittäjyys on alalla yleistä. Noin 25 % alalla toimivista ammattilaisista toimii yrittäjänä.

Suomalaisen yrityskentän muutosta ei ole riittävästi huomioitu selonteossa, vaan se korostaa liikaa suuria ja keskisuuria yrityksiä. Tuleva kasvu syntyy pääasiassa luovien alojen kaltaisista, pienistä palvelu- ja sisältöliiketoiminnan yrityksistä, joiden kasvun edellytyksiä tulee tietoisesti parantaa.

Mikäli tämä katsantokanta suomalaisessa teollisuuspolitiikassa ei muutu, on suuri riski, että pienempien yritysten kasvupotentiaali jää lunastamatta.

5 Luovan alan kilpailukyvyistä huolehdittava osana digitalisoituvaa yhteiskuntaa

Selonteossa todetaan, että tavoitteena on kasvattaa liiketoiminnan arvonlisäystä lisäämällä yritysten investointeja aineettomaan pääomaan sekä tieto- ja viestintäteknologioiden hyödyntämiseen verrokkimaiden tasolle. Pidämme tätä tavoitetta oikeana. Nämä tavoitteet ovat keskeinen osa luovien alojen tavoitteita.

Olemme kuitenkin kriittisiä sen suhteen, että selonteossa ei mainita ollenkaan tekijänoikeuksien ja niiden luoman aineettoman arvon roolia, joiden tulisi olla keskeinen osa Suomen teollisuus- ja innovaatiopolitiikkaa. Näihin asioihin on kiinnitetty huomiota myös hallituksen parhaillaan valmistelemassa luovien alojen kasvustrategiassa. Mielestämme tämän selonteon tulisi olla linjassa sekä hallitusohjelman että tämän kasvustrategian kanssa.

6 Kasvun ja viennin kehittäminen luovilla aloilla

Selonteko kiinnittää huomion useisiin kasvualoihin teollisuuspolitiikassa, mutta luovat alat unohdettu tyystin – siitä huolimatta, että ne ovat OECD:n mukaan yksi voimakkaimmin kasvavista teollisuudenaloista muissa länsimaissa.

Siksi nostamme esille seuraava konkreettiset asiat:

1. Strategisen tason muutos. Edellä kuvatuista syistä pidämme strategisen tason virheenä sitä, että teollisuuspolitiikkaa tunnutaan tarkastelevan perinteisen teollisuuden näkökulmasta ja luovien alojen mahdollisuudet – hallitusohjelman vastaisesti – sivuutetaan. Koska perinteet tuntuvat painavan niin paljon, että Suomi uhkaa jäädä tässä suhteessa kelkasta, valiokunnan tulee ottaa tähän selkeä kanta.

2 Sisältöliiketoiminta kärkihankkeeksi. Esitämme, että suomalaisiin luoviin sisältöihin ja niiden IP-oikeuksiin perustuva sisältöliiketoiminta nostetaan Suomessa kärkihankkeeksi. Luovien sisältöjen liiketoiminta perustuu aineettomaan pääomaan, kuten tekijänoikeuksien monistamiseen. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen selvityksen mukaan (Miltä Suomen aineeton pääomakanta näyttää Ruotsiin ja Saksaan verrattuna? Etlä Muistio 133) Suomessa on paljon parannettavaa aineettomien tuotannontekijöiden hyödyntämisessä.

Suomalaisessa teollisuuspolitiikassa huomio tulisi suunnata sisällön ja IP:n arvon tunnistamiseen ja arvottamiseen, IP-oikeuksien jalostusasteen nostamiseen sekä oikeuksien parempaan jatkohyödyntämiseen. Sisältöhankkeet on nähtävä innovaatiohankkeina, joihin investoidaan julkista ja yksityistä rahaa kehittelyyn, tuotantoon, vientiin ja markkinointiin.

3 IP:n säilyttävä Suomessa. On keskeistä varmistaa, että sisältöliiketoiminnan kilpailukyky ja oikeudet turvataan myös digitaalisten palveluiden ja tekoälyn sääntelyssä. Tekijänoikeudet ovat luovan talouden perusta ja niiden vahva suoja ja ajantasainen sääntely on kansallinen kilpailutekijä. Tavoitteena on, että IP-oikeudet pysyvät suomalaisissa yrityksissä ja niitä hyödynnetään laajasti kasvun aikaansäämiseksi.

4. Lisenssit tekoälyn kouluttamiseen. Tekoäly voi olla iso mahdollisuus eurooppalaiselle luovalle alalle vain, jos EU:n tekoälyasetuksen toimeenpanossa huolehditaan tekijänoikeuksien kunnioittamisesta. Luovien alojen kilpailukyvyn kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että myös jatkossa teosten ja muun sisällön hyödyntäminen perustuu sopimuksiin ja tekijänoikeudella suojatun sisällön käyttämiseen esimerkiksi tekoälymallin kouluttamisessa on aina oikeudenhaltijan lupa.

5. Business Finlandin tukia kehitettävä. Suomalaisessa elinkeinopolitiikassa on varmistettava, että luovien alojen rahoitus olisi mahdollisimman hyvin käytettävissä konkreettiseen, kasvua luovaan toimintaan. Tällä hetkellä Business Finlandin tukia myönnetään varsin vähän luoville aloille, ja uuden T&K-rahoituksenkin kriteerit ovat soveltumattomat valtaosalle yrityksistä.

TEM:n oman raportin (2023:12) mukaan keskeisimmät rahoitustarpeet liittyvät teosten tuotantojen ja muun sisällön rahoitukseen sekä varhaisen vaiheen aihioiden kehittämiseen. Haasteina ovat myös pieni yrityskoko, IP:n arvottamismallien hyödyntäminen, sisältöihin liittyvät uponneet kustannukset ja pitkä aika kustannusten syntymisestä kassavirtaan.

Luoville aloille tarvitaankin uusia, niille soveltuvia rahoitusinstrumentteja sekä jo olemassa olevien mallien (kuten av-alan tuotantokannustimen) kehittämistä alalle paremmin toimivaksi. Samoin tulee luoda malli, jolla aineeton pääoma pystytään näkemään myös vakuutena. Nämäkin toimenpiteet ovat olleet vahvasti esillä vielä kesken olevassa luovan talouden kasvustrategiatyössä, jota tehdään OKM:n, TEM:n ja luovien alojen edustajien yhteisessä Luovan talouden neuvottelukunnassa.

Hallitusohjelmassa luovien alojen kansainvälistymisen edellytyksiä luvataan edistää. Tähän mennessä rahoitusta tältä alueelta on kuitenkin vain leikattu. Suomi kulkee luovien alojen viennin tukemisessa täysin vastakkaiseen suuntaan verrokkimaidensa (mm. muut Pohjoismaat) kanssa, jotka vahvistavat ja lisäävät panostuksiaan vientiorganisaatioihin.

6. Pitkäkestoista vientikumppanuutta. Samalla tavalla kuin Suomi investoi vihreän siirtymän osaamisen vientihankkeisiin, sen tulisi panostaa myös luovien alojen ja kulttuuriviennin kasvuun. Tämä tarkoittaa luovien alojen vienninedistämistoiminnan turvaamista. Tarvitaan pitkäjänteisiä vientihankkeita, joissa kansainvälistymisen ja vienninedistämisen yritysrahoitusta suunnataan vientityötä tekeville ja markkinoille pyrkiville luovien alojen yrityksille, luovien alojen vientiorganisaatioille sekä kulttuuriviennin kansainväliseen näkyvyyteen. Tämä edellyttää myös TEM:n ja OKM:n välisen yhteistyön ja koordinaation parantamista.

7. Tukitaan piratismiin porsaanreiät. Kaikki luovan alan kasvua tukevat toimenpiteet eivät edellytä uusia investointeja vaan ainoastaan olemassa olevan sääntelyn tehokasta toimeenpanoa. Osana teollisuuspolitiikkaa tulisikin huolehtia myös kilpailukykyä uhkaavien porsaanreikien tukkimisesta kuten verkkorikollisuuden torjunnasta. Luovan alan osalta on huolehdittava siitä, että Suomesta ei muodostu

verkkorikollisuuden ja piratismiin turvasatamaa eikä eurooppalaisia direktiivejä meillä heikennetä. Tähän liittyvä kyberturvallisuudirektiivin (NIS2) toimeenpano ja siihen liittyvä verkkotunnusmääräys ovat parhaillaan valmistelussa.

Samoin on tärkeää, että rangaistusmaksimi IP-rikoksista nostettaisiin Suomessakin törkeästä tekomuo-
dosta kuuteen vuoteen vankeutta, kuten Tanskassa ja Ruotsissa, mikä laajentaisi poliisin keinovalikoi-
maa vakavia rikoksia tutkittaessa. Esimerkiksi audiovisuaalisella ja musiikkialalla piratismi on kasvanut
merkittävästi viime vuosina, ja se on pitkälti järjestäytyneen rikollisuuden organisoimaa.

7 Yhteenveto

Koska luovat alat ovat kansainvälisten tutkimusten mukaan nopeimmin kasvavia toimialoja, ne tulee
hallitusohjelman mukaisesti huomioida suomalaisessa teollisuuspolitiikassa. Tätä selonteko ei valitet-
tavasti tee, vaikka luovan alan kasvupotentiaali ja edistäminen on mainittu poikkeuksellisen selkeästi
hallitusohjelmassa.

Teollisuuspoliittisen selonteon pitäisi olla painotuksiltaan samanlainen kuin hallitusohjelma. Näemme
tässä merkittävän puutteen, joka heikentää talouskasvun ja työllisyyden edistämistä Suomessa.

Muiden pohjoismaiden tavoin Suomen luovilla aloilla on kaikki edellytykset menestyä kansainvälisillä
markkinoilla, mutta se edellyttää sitä, että Suomen vienti- ja edistämistukijärjestelmiä kehitetään myös
luoville aloille soveltuviksi

Luovien alojen edistäminen tulee nostaa yhdeksi kärkihankkeeksi, jossa luodaan toimivat edistämis- ja
rahoitusmekanismit, turvataan vahvat tekijänoikeudet myös AI-ympäristössä ja tukitaan alan kasvu-
mahdollisuuksia heikentävät kansainvälisen piratismirikollisuuden porsaanreiät.

Espoossa 23.4.2025

Vappu Aura

Lauri Kaira

Puheenjohtaja

Edunvalvontajohtaja

Luovan työn tekijät ja yrittäjät ry:n jäsenjärjestöt ovat:

Audiovisual Producers Finland – APFI ry
Avate -Audiovisuaalisen alan tekijät ry
Gramex äänitemusiikin tekijänoikeusjärjestö ry
Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry
Kopiosto ry
Kuvasto visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusjärjestö ry
Musiikkituottajat – IFPI Finland ry
Suomen Musiikkikustantajat ry
Suomen Muusikkojen Liitto ry
Suomen Musiikintekijät ry
Suomen Säveltäjät ry
Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto ry
Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry – TTVK